



Fråga 1

Några veckor i Paris

Under året har vi fått glädjas åt många spännande dueller och tävlingar i sportens värld. Trots att Sverige är ett förhållandevis litet land, har man haft ganska många sportsliga framgångar. Kanske var ändå de mest spännande veckorna de när världens blickar riktades mot Paris; först OS och därefter Paralympics.

A För Sveriges del blev OS framgångsrikt med flera svenska medaljer. I vilka sporter tog Sverige OS-guld 2024?

B Tyvärr var det inte bara sportsliga framgångar under OS. En del skandaler uppdagades också. En sådan var att ett land med mycket tveksamma metoder spionerade på sina kommande motståndare för att vinna fördelar. Landet som spionerade straffades, men tilläts ändå delta i tävlingarna. Vilket var det spionerande landet?

C På en av de mest spektakulära arenorna i Paris (nära Eiffeltornet) hölls på kvällen den 7 september en final där värdlandet var den ena parten. Vilken var sporten?

Svar fråga 1:

A _____

B _____

C _____

Fråga 2

Politisk röra

Vilka personer döljer sig
bakom maträtterna?
2 namn krävs för rätt svar
på varje delfråga A-C.



Svar fråga 2:

- A _____
- B _____
- C _____
- D _____

Fråga 3

Underjordiska transportmedel

För att lösa trängsel i stadskärnor runt om i världen har man i över 150 år provat olika sätt att köra passagerare i vagnar under jord. Här kommer några frågor om världens tunnelbanor.

A Stockholms tunnelbana är ganska anrik, där den första delen togs i drift redan 1933 och den trafikerar idag exakt 100 stationer. Det skulle dock kunna ha varit 101; Vad heter den station som aldrig blev färdigställd och idag ses som en spökstation, och vad heter det vattendrag som har gjort att området där den ligger idag klassas som känsligt naturområde?

B Den första tunnelbanan öppnades 1863 i London, i form av Metropolitan line, och trafikerades med lätt modifierade ånglok. Att köra elektriska lok i London började man med först 1890, vilket lär ha förbättrat den underjordiska miljön avsevärt. Innan dess hade man dock hunnit bygga tunnelbana även på andra ställen. En stor europeisk stad har världens näst äldsta tunnelbana. Vad kallas den tunnelbanan i dagligt tal på landets språk, och vad hette de två ändhållplatserna när den invigdes?

C Runt om i världen finns idag förstås mycket, mycket större tunnelbanenät, som kan vara över 700 km långa, ha över 20 tunnelbanelinjer, och trafikera över 400 stationer. I vilken större stad har man ett tunnelbanesystem som ger världet 36 om man delar längden (i antal km) med antalet linjer?



Rivning och tunnelbanebygge 1956 kring blivande Sergels torg i Stockholm

Svar fråga 3:

A _____

B _____

C _____

Fråga 4

Sommarvärdar

”Sommar i P1” är ett program i Sveriges Radio som sänds i P1 klockan 13:00-14:30 varje dag under sommaren. Programledarna är särskilt inbjudna ”sommarpratare”, som ansvarar för var sin dag och spelar den musik de tycker hör till.



A Vem var den allra förste manlige respektive kvinnliga sommarprataren?

B Olof Wretling avslutade sitt första ”Sommar i P1” med en teaser inför sommarpratet året därpå, vilket på samma sätt skulle sändas på Olofsdagen den 29 juli. Det menade han skulle bli en kul ny tradition. Hur många gånger totalt har Olof Wretling sommarpratats på just Olofsdagen, den 29 juli?

C Vem var sommarprataren den dag 2012 då samma program för första gången i radioprogrammets historia sändes i hela Norden, det vill säga även i de norska, finska och danska sommarprogrammen?

Svar fråga 4:

A _____ och _____

B _____

C _____

Fråga 5

Syntax i världens språk

Syntaxen är den del av grammatiken som anger hur ord kombineras till fraser och satser. Olika språk har olika syntax, men somliga menar att syntaxen i mänskliga språk bygger på en underliggande tankestruktur som inte finns hos några andra djur – språket gör oss till människor. Och när allt kommer omkring finns det fler likheter än olikheter mellan mänskliga språk: till exempel tycks alla språk ha substantiv och verb, och i de allra flesta språk kommer subjektet typiskt före objektet.

A Det är möjligt att konstruera språk som bryter mot flera syntaktiska grundregler – det gäller till exempel klingon, som är utformat för att vara mer omänskligt. Men i Sydamerika talas ett naturligt språk som enligt vissa forskare bryter mot flera av de antagna syntaktiska grundreglerna. Vad heter det språket?

B En annan grundläggande egenskap i mänskliga språk är att en sats kan innehålla en annan sats, med ytterligare en annan sats i sig, med en sats i sig, och så vidare i det oändliga – detta kallas för rekursivitet. Hur många grader av satser innehåller föregående mening på den plats där den har flest grader?

C Även i svenskan kommer subjektet typiskt före objektet, men det går också att sätta objektet före, som i "Det har Anna redan gjort", vilket kallas för inversion. Inversion används för att markera att satsens ämne är något annat än subjektet, men i ett mycket litet antal språk är det standard att objektet kommer före verbet, och att subjektet kommer efteråt. Ordföljden är ovanlig i Europa och Afrika, men förekommer i ett afrikanskt språk – vad heter det?

D Det sägs ibland att subjektet är "den som gör något" i satsen, och objektet är "det som utsätts för handlingen". Men i en sats som i "jag insåg något" är det snarare subjektet som är utsatt för handlingen. Vad kallas den typ av språk som faktiskt gör grammatisk skillnad på den som gör något och det som blir utsatt för något?

Svar fråga 5:

A _____

B _____

C _____

D _____



Fråga 6

Sammanslagningens tid

I helgen håller IOGT-NTO-rörelsen extrakongresser och -förbundsmöte som ska ta ställning till förslaget om en ny organisationsform. Frågan om sammanslagningar är inte ny i rörelsens historia.

A Samma dag som de båda riksmötena som beslutade om IOGT och NTO:s sammanslagning inleddes, föddes denna amerikanska skådespelare som idag spelar restauranginspektör i en serie med en elak apa. Vad heter han?

B Redan 1945 väcktes frågan om att slå samman IOGT och NTO. Som en del av utredningsarbetet gjordes 1950 en stor sociologisk undersökning av ordensmedlemmarna. Som ansvarig för undersökningen rekryterades en ung akademiker med examen både i pedagogik och praktisk filosofi. Han hade själv en bakgrund inom nykterhetsrörelsen och hade som vice ordförande för SSUH tagit initiativ till den tävling som SSUH tillsammans med Dagens Nyheter arrangerade för svenska skolelever. Vad hette han?

C Den första sammanslagningen inom den moderna nykterhetsrörelsen i Sverige ägde rum när den engelska och den amerikanska orden slogs samman 1887. Vad kallades de båda riktningarna inom IOGT efter sina ledares efternamn?



Svar fråga 6:

A _____

B _____

C _____ och _____

Fråga 7

Profetior och Symboler

Den berömde poeten, astrologen och pestläkaren Nostradamus (1503-66) är kanske mest känd för sina Profetior. Han var aktiv i Provence i Södra Frankrike.

A Vad heter staden där Nostradamus-museet ligger och där han bodde större delen av sitt liv?

B Den mäktiga renässansdrottningen Katarina av Medici beskyddade honom och anlitade honom vid hovet som läkare och astrolog. Hon kom från den mäktiga Médici-släkten i Florens. På deras vapensköld syns fem röda bollar. Vad representerar dessa?



C Nostradamus var engagerad i ett nätverk som försökte gömma och skydda böcker som blev förbjudna under renässansen. Detta kunde leda till dödsstraff. En författarkollega till honom, Étienne Dolet som även var förläggare, brändes på bål i Paris, med sina böcker som bränsle.

1. Vad kallades kyrkans lista över förbjudna böcker och
2. När avskaffades denna?

Svar fråga 7:

A _____

B _____

C _____ och _____

Fråga 8

Har du ett bibliotek så saknar du ingenting

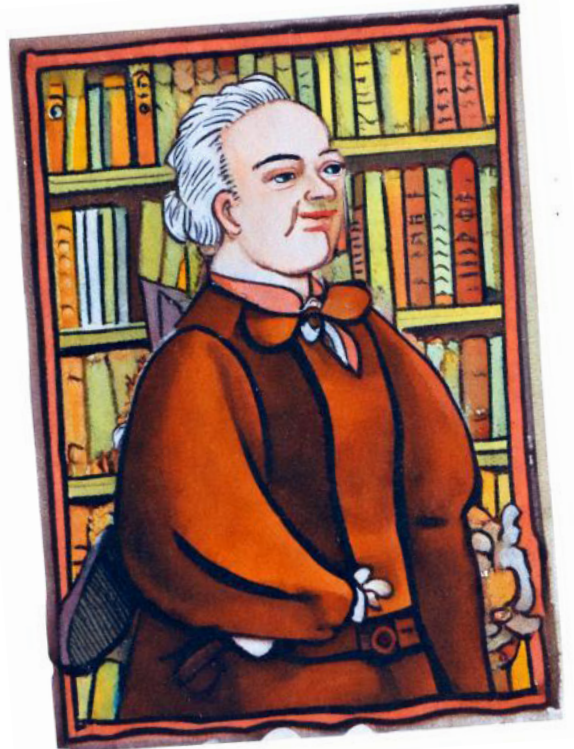
IOGT-NTO-rörelsen har en lång historia kopplad till bibliotek, med stora boksamlingar i många föreningslokaler som gjorde att logen ofta lade grunden för bygdens första bibliotek. Vid evenemang som Frågetävlingen Pumpen samlas flera av de tävlande lagen fortfarande på bibliotek för att gemensamt hitta svar på frågorna genom att använda böckerna där.

A Med sin komiska tajming tog sig Harriet Åhlund in på Expressens lista över årets kvinnor 2024. Var arbetar hon?

B Bibliotekariejobbet är ett av de äldsta i världen. Så fort vi började skriva behövdes någon att hålla ordning på allt och guida oss rätt. När firas "krama en bibliotekarie"-dagen, som hyllar bibliotekarier för deras viktiga roll som förmedlare av kunskap och kärlek till lärande?

C Vilken författare hade sin enda mer varaktiga befattning i det allmännas tjänst som amanuens på Kungliga biblioteket under 1870-talet, en merit som han många gånger hänvisade till?

D Vilket bibliotek rankas som världens största, baserat på antalet böcker och andra media?



Svar fråga 8:

A _____

B _____

C _____

D _____

Fråga 9

Europas små språk

Enligt EU:s rättighetsstadga ska unionen respektera den språkliga mångfalden och inom unionen finns hela 24 officiella språk. Inom EU lever dock många språkliga minoriteter som talar andra språk än de 24 officiella. Här kommer några frågor om dem.

A Ungerska, finska, estniska och samiska är exempel på finsk-ugriska språk. Ett av språken i denna språkgrupp hade 2018 enbart en modersmålstalare. Kanske kommer språket få en nytändning sedan etnojazzgruppen med ett namn som betyder "het snö" börjat sjunga på det. Om de skulle sjunga folkgruppens "nationalsång" så har den samma melodi som Finlands och Estlands. Vad heter språket?

B I Grekland finns en folkgrupp som talar de romanska språken meglenorumäniska och arumäniska. Själva kallar de sig Vlasi respektive Armin. Eftersom de ägnade sig åt hästhandel har deras historiska beteckning på svenska också gett upphov till namnet på ett visst yrke med särskild koppling till hästar. Vad är det historiska svenska namnet på folkgruppen?

C I isolerade alpbyar har språk som rätoromanska och ladinska kunnat överleva i århundraden. Nordöst om den italienska staden med svenska färger och stjärnkorsat kärlekspar finns en högplatå med tretton kommuner som ursprungligen talade Europas sydligaste germanska språk. Idag lever språket endast vidare i en av kommunerna. Vad heter detta språk som associerats med timmerhantering?

D Denna folkgrupp talar ett unikt turkiskt språk som historiskt skrivits med hebreiska alfabetet. Deras religion är en bokstavstrogen avknoppning av judendomen. På 1400-talet fick de anställning som slottsvakter och sedan dess har de rätten att ha tre fönster mot gatan på sina hus som målas i grönt och gult. Vad heter folkgruppen?



Svar fråga 9:

A _____

B _____

C _____

D _____

Fråga 10

Behov i spelets värld



I spelets värld behöver vi ibland ta till särskilda verktyg eller medhjälpare för att ta oss vidare. Om du är Mario – vad är det du har behov av i följande situationer?

A Du är i Yoshi's Island och behöver ta dig över ett enormt stup som du inte har en chans att hoppa eller flyga över med egen maskin. Däremot ligger det ett grönt skal framför dig. Vilken medhjälpare tar dig ur denna situation?

B Du har slagit vad med Luigi om att ta dig till sista världen i Super Mario Bros 3 snabbare än honom. Vilket vertyg tar du sikte på att hitta och använda – och hur många?

C Du kör ett lagrace i Rainbow Road och ligger fyra. Du har sikte på tvåan och trean som är i ditt lag och den som leder är långt fram. Du behöver attackera ettan - som kör för motståndarlaget - ordentligt och utan att skada tvåan och trean, för laget ska ha en chans att vinna. Vilken power up är bäst för dig i detta läge?

Svar fråga 10:

A _____

B _____

C _____

A



Fråga 1 1

Tryck

Tryck på tyger är sedan 1700-talet vanligt och ett relativt billigt sätt att dekorera tyger. I Sverige har vi många formgivare som ritat mönster till tyger.

Av vilken formgivare och för vilket företag är dessa tyger gjorda?

B



C



Svar fråga 11:

A _____ och _____

B _____ och _____

C _____ och _____

Fråga 12

Tjoflöjt!



Tvärflöjten är ett blåsinstrument som tillhör träblåsfamiljen, trots att de flesta moderna tvärflöjter är tillverkade av metall. Instrumentet har sitt ursprung i forntida kulturer och utvecklades i Europa under medeltiden. För att spela tvärflöjt håller man den horisontellt och blåser luft över hålet vid flöjtens munstycke, vilket skapar ljud. Tonhöjden justeras genom att trycka på olika klaffar längs flöjtens kropp.

En ovanlig detalj om tvärflöjten är att den är ett av få blåsinstrument som kräver att man blåser förbi öppningen snarare än direkt in i den. Detta gör att en stor del av luften går förlorad – faktiskt kan upp till 90 % av luften aldrig nå flöjtens insida. Trots detta kan tvärflöjten skapa en stark, klar ton, vilket gör den både unik och tekniskt krävande att spela.

- A Vilket är klaffsystemet som de flesta tvärflöjterna har idag?
- B Vilken flöjt finns i bland annat C-dur, A-dur, G-dur, D-dur och inte är i materialen plast, trä, komposit eller metall. Vi söker det **engelska namnet** på denna flöjt.
- C Vilka toner kan en flöjtist få med detta grepp: **1 T 2 3 | 2 3 Eb**
- D Vilka toner är det i denna drill en flöjtist kan få med detta grepp: **1 | ~D#~ Eb**

Svar fråga 12:

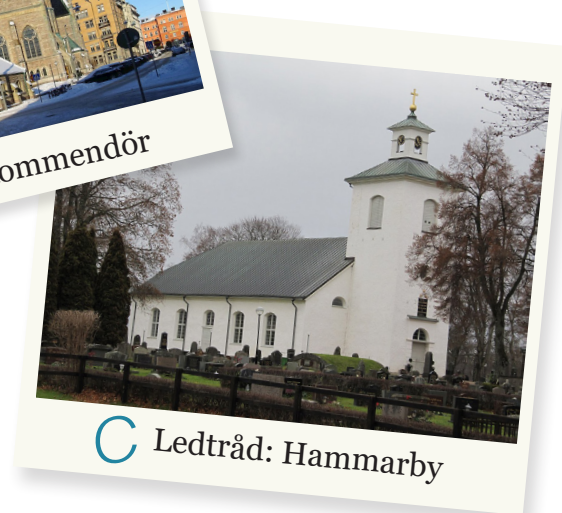
- A _____
- B _____
- C _____
- D _____

Fråga 13

Tro och vetande

Nedan ses bilder av tre kyrkor, belägna på tre olika platser i Sverige. För varje bild finns ett ord som ledtråd och det leder förhoppningsvis laget till den vetenskapsman som är född i den församling där kyrkan finns.

Vetenskapsmannens för- och efternamn samt kyrkans namn är svaret på varje delfråga.



Svar fråga 13:

A _____ och _____

B _____ och _____

C _____ och _____

Fråga 14

Välkommen in i spelets värld

Spel är fantastiskt. Det är inte bara underhållande och ett sätt att umgås. Du kan lära dig en mängd olika färdigheter – från snabbheten i Tetris och finmotoriken i Operation till taktiken i Fortnite och ingenjörskonsten i Minecraft. I tusentals år har vi människor samlats kring spel av olika art. The Royal Game of Ur är det äldsta spelbara brädspelen i världen och har sitt ursprung för cirka 4 600 år sedan i det antika Mesopotamien.

Oavsett om du är 7 år eller 107 år finns ett spel för dig! Idag ska vi testa dig på några grundläggande frågor om spel.

- A** PEGI-systemet för märkning av spel för att se till att spelet är lämpligt för den som ska spela det. Vad säger nedanstående symboler om ett spel?



- B** Spel finns omkring oss på olika sätt. Vilka ”spel” avses nedan?

- B1. Kraftfull sång i grupp, ofta med Hammond-komp
- B2. Näbbig herre visar upp sig på mossen

- C** Vilka ”spel” avses nedan?

- C1. Trumpetare dansar runt i mässingen
- C2. Extra runda med bollen vid höga poäng
- C3. Mustig möjlighet för fin fralla

Svar fråga 14:

A _____

B _____

C _____

Fråga 15

Du måste finnas

Ibland råkar människor ha eller ta samma namn som kända fiktiva figurer. De kanske känner både glädje och besvär av den uppmärksamheten de då får. Därför säger vi varsågod eller förlåt; Den här frågan handlar om personer som är namne med någon i den fiktiva världen.



- A** Vad heter den projekt- och kampanjledare på IOGT-NTO som ofta får höra att han är föremålet för en religion, på grund av en sketch av Hasseåtage?
- B** Vad heter kommissarien i Maria Langs deckarromaner, som ofta utreder mord inom borgerliga kretsar där känslorna kokar? Han har en muntrare namne i kansliledningen på Gammelgårdsvägen 38.
- C** Vad heter professorn vid ett universitet i södra Sverige som delar namn med den eleganta och lite gammaldags docenten, bror till Margareta, i böckerna om "Statsrådet"?

Svar fråga 15:

A _____

B _____

C _____

Fråga 16

Konstnärer och inspiration

Alla föreningar som är medlemmar i Våra Gårdar har möjlighet att låna konst som organisationen har köpt in sedan 1977.



A När jag gick en förberedande konstskola åkte vi på en resa till konstmuseet Louisiana i Danmark och där upptäckte även jag denna konstnär som blev min favorit under en period. Jag målade ett antal konstverk på skolan med liknande motiv (rum) och färger (röd) som tillhör ett av hans mest kända verk. Vem är denna brittiska konstnär?



B En annan brittisk konstnär hämtar inspiration från bland annat djur, som fjärilar, och använder detta i sin konst. Vem är konstnären? Den person vi söker var själv starkt influerad av konstnären som är svaret på delfråga A.

C Min kompis Fredrik som är formgivare fick i uppdrag att designa en dryckesbox. Frågan är vilken brittisk konstnär han fick sin inspiration ifrån?



Svar fråga 16:

A _____

B _____

C _____



Fråga 17

Mångfald

Utforska den rika mångfalden av kultur som präglar både Sverige och världen.

- A Vad heter måltiden som muslimer intar för att bryta fastan under den heliga månaden Ramadan, vanligtvis vid solnedgången?
- B Vad brukar Judendomens trosbekännelse kallas?
- C Vad kallas den traditionella somaliska musiken och folkdansen med ursprung på Afrikas horn som ofta utförs vid festliga tillfällen?
- D Vad är namnet på det traditionella iranska musikinstrumentet med en lång historia, som har en rektangulär eller trapetsoid resonanslåda och minst 72 strängar, och ofta används i persisk klassisk musik?

Svar fråga 17:

A _____

B _____

C _____

D _____

Fråga 18

Knäpbonanza

3			3	
				5
				2
3			4	

A Tectonic är enkelt att lära sig, men svårare att bemästra. Varje zon ska innehålla siffrorna motsvarande antal rutor i zonen. En zon med två rutor ska innehålla siffrorna 1 och 2 och en zon med fem rutor ska innehålla 1, 2, 3, 4 och 5. Samma siffra får dock aldrig finnas i en angränsande ruta, inte ens diagonalt. Svara med alla siffror i lösningen på de två markerade raderna i rätt ordning.

B Vilket är djuret i Edelpusslet?

		3			1									
		3	7		4	2			1	1	1	1		
1	11	1	2	7	15	8	9	14	9	6	9	9	10	12

		3												
		4	2											
		6	6											
	6	2	1											
1	4	2	1											
	6	3	2											
		5	8											
			15											
		1	10											
		1	10											
		1	10											
1	1	4	4											
	3	4	4											
		4	4											
		4	4											

C Plocka in de fem föreningsnamnen i det vänstra rutmönstret, men gör det på så sätt att när du sedan flyttar över bokstäver till motsvarande sifferruta i det högra rutsystemet så ska du här kunna läsa fem orter, där det också finns IOGT-NTO-föreningar med samma namn som orten. Skicka sedan in lösningen på ortnamnen.

Globen Jasmin Trossö
Skatås Polhem

1	2	3	4	5	6	2	26	15	18	3	8
7	8	9	10	11	12	12	8	23	22	8	9
13	14	15	16	17	18	28	21	4	3	20	26
19	20	21	22	23	24	11	13	5	24	19	3
25	26	27	28	29	30	30	14	8	27	25	12

Svar fråga 18:

A _____

B _____

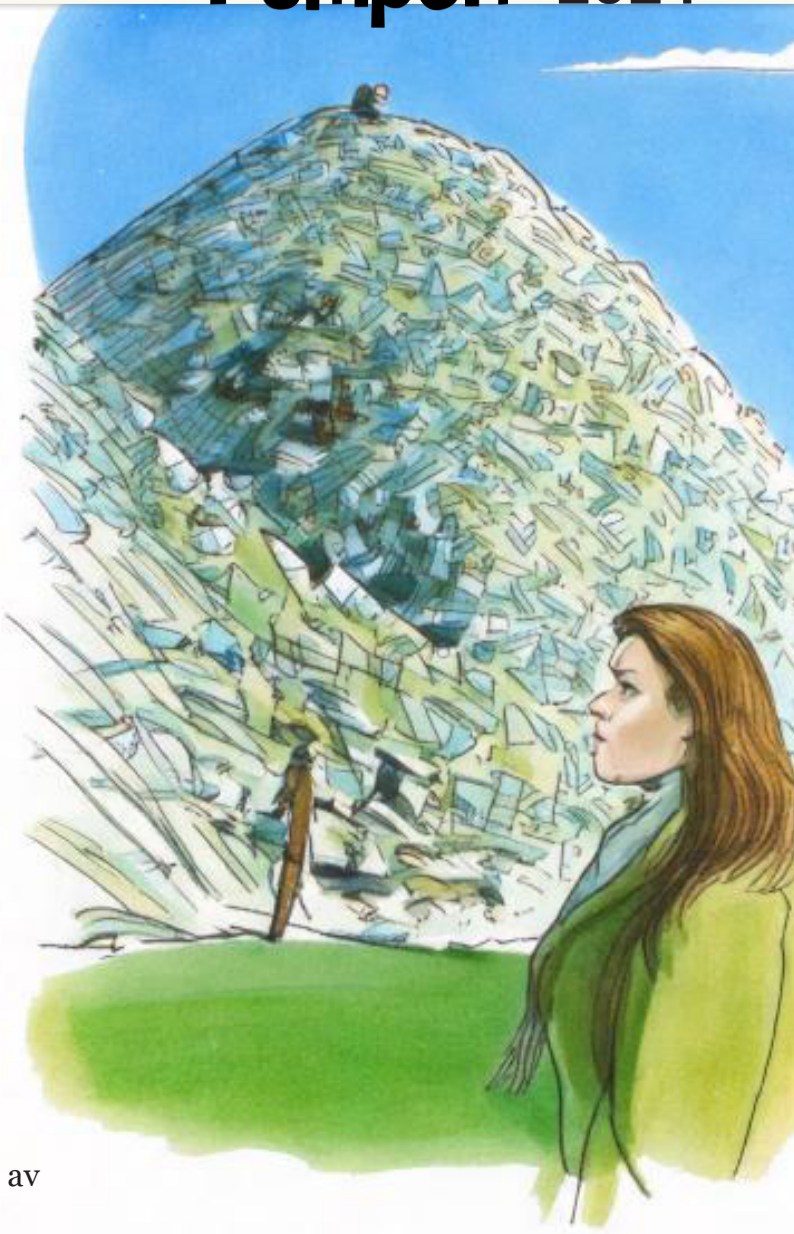
C _____, _____, _____, _____ och _____

Fråga 19

Sopigt värre

Vem vet vad som hör hemma på rätt plats? Nu ska vi gräva ner oss i sopornas värld! Dags att visa att ni är mästare på sopiga frågor! Fascinerande nog är sopor inte bara skräp; de flesta vill bli av med dem, men vi vet ju att de har så mycket mer att ge. Dock kan vissa ju vara farliga, så tänk till på hur ni tar tag i dessa frågor.

- A Hur ska en diskborste i bioplast sorteras?
- B Vilka är avfallskoderna för asbest som utgörs av bygg- och rivningsavfall?
- C Vilket län samlade in mest elavfall inklusive batterier per invånare år 2023?
- D Hur många ton förpackningsavfall samlades det in 2023?



Svar fråga 19:

- A _____
- B _____
- C _____
- D _____



Pumpen 2024

Fråga 20

Praktisk uppgift

Pumpen firar 60 år av gemenskap och hjärngympa

Här kommer tre praktiska uppgifter att lösa till Pumpen 2024. Ni väljer själva om ni vill göra en eller flera att rapportera till tävlingen. Varje uppgift ger **2 poäng** och totalt kan laget alltså samla ihop **6 poäng** på den praktiska uppgiften.

- A** Pumpen fyller 60 år nästa år, och det är dags att fira denna anrika tävling! Hur skulle ni arrangera ett jubileumsfirande för att hylla Pumpens första 60 år? Tänk på allt från teman, aktiviteter och tävlingsmoment till hur ni skulle inkludera gamla och nya deltagare.
- B** Inför Pumpens 60-årsfirande behöver vi en jubileumslogga som fångar tävlingens långa historia och festliga anda! Uppgiften är att skapa en ny logga som hyllar Pumpens första 60 år. Ladda gärna ner nuvarande logga från hemsidan för inspiration, men låt er kreativitet flöda. Loggan ska vara tydlig, tilltalande och fungera för både digitalt och tryckt material.
- C** Skapa en ny vartävling som komplement till Pumpen. Vi vill ha era bästa idéer för en ny tävling som kan genomföras varje vår och komplettera höstens Pumpen. Hur skulle en sådan tävling se ut? Fundera på format, deltagande, teman och vad som skulle göra tävlingen rolig och engagerande för både gamla och nya deltagare inom rörelsen.

Era svar ska vara oss tillhanda senast under tävlingskvällen torsdag 21 november.

Kom ihåg att ange ert lagnummer och lagnamn i mailet.

OBS! Genom att skicka in era svar godkänner ni att IOGT-NTO och Frågetävlingen Pumpen kan komma att publicera dessa i någon form eller använda sig av förslagen.

Svar skickas till:
pumpen@iogt.se

Lycka till!